

PRIKAZI KNJIGA

Vesna Barić-Punda, Davorin Rudolf ml.
PRAVO MORA : dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2007., 954 str.

Vesna Barić-Punda, Davorin Rudolf ml.
RJEŠAVANJE SPOROVA U MEĐUNARODNOM PRAVU MORA :
dokumenti, sudska praksa, mišljenja znanstvenika, komentari
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2007., 393 str.

U izdanju Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Splitu nedavno su pod gornjim naslovima objavljene dvije opsežne knjige dokumenata, sudske prakse, mišljenja znanstvenika i komentara. Njih ovdje valja prikazati napose.

*

Prva opsežnija knjiga nosi naslov: *Pravo mora*, i uz uvodni arak obuhvaća 954 stranice teksta. Podijeljena je u 22 dijela kako slijede: (1) Definicija prava mora; (2) Kodifikacija i izvori prava mora; (3) Suverenitet, suverena prava i jurisdikcija obalne države; (4) Unutarnje morske vode; (5) Arhipelaško more i arhipelaške države; (6) Teritorijalno more; (7) Ugovori o plovidbi Republike Hrvatske sa susjedima; (8) Ribolovno more Republike Hrvatske; (9) Širina i razgraničenje teritorijalnog mora; (10) Međunarodni tjesnaci; (11) Pravni status otoka; (12) Vanjski pojas; (13) Gospodarski pojas; (14) Epikontinentski pojas; (15) Otvoreno more; (16) Zatvorena ili poluzatvorena mora; (17) Prava neobalnih država; (18) Zona; (19) Zaštita i očuvanje morskog okoliša; (20) Zaštita živih morskih bogatstava; (21) Znanstveno istraživanje mora; te (22) Razvoj i prijenos morske tehnologije. Slijede neki prilozi i materijalno kazalo.

U okviru svakoga od tih dijelova knjige izloženi su odgovarajući propisi iz sveobuhvatnih međunarodnih instrumenata i to napose iz Ženevskih konvencija iz 1958. i Konvencije UN o pravu mora iz 1982. Slijede izvodi domaćih propisa iz Pomorskoga zakonika iz 1994. i onoga iz 2004. godine. Izlažu se i cjeloviti međunarodni instrumenti vezani uz odnosnu materiju.

Na početku pojedinih poglavlja daju se određenja nekih pojmova iz pera domaćih i stranih stručnjaka. Te su definicije i druga objašnjenja data s mjerom i ne opterećuju čitatelja. Gdje je bilo potrebno, pisci su izložili vlastita objašnjenja pojedinih instituta prava mora ili nekih spornih pitanja.

Knjiga je popraćena veoma korisnim geografskim kartama i crtežima. Iz njih su čitatelju vidljivi npr. sustavi razdvojene plovidbe u sjevernom i srednjem Jadranu, te napose slovenska posezanja za morskim prostorima koja su lišena valjane pravne osnove. Njih je izradio Hrvatski hidrografski institut u Splitu. U knjizi se izlažu i brojne tabele s podacima o ratifikaciji, pristupu i sukcesiji mnogostranih konvencija.

Sastavljači su uložili veliki trud u odabiru tekstova. Ugovorne tekstove koji su prije bili objavljeni valjalo je podvrgnuti redakciji kako bi se otklonile terminološke neujednačenosti i neadekvatni prijevodi.

Ali su za ovu priliku sastavljači po prvi put uspješno preveli na hrvatski jezik opsežne međunarodne instrumente, i to: Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentškoga pojasa i morskog dna i podzemlja iz 1994; Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora prekograničnim prometom i odlaganjem opasnog otpada iz 1996; te Sporazum o očuvanju i gospodarenju pograničnim djeljivim i vrlo migratornim ribljim stokovima iz 1995. Preveli su i slovenske propise o ekološkom pojasu, epikontinentškom pojasu i vanjskom pojasu, te o slovenskom ribolovnom moru.

*

Druga knjiga nosi naslov: *Rješavanje sporova u međunarodnom pravu mora*, i uz uvodni arak obuhvaća 393 stranice teksta. Bilo je sasvim opravdano izdvojiti odgovarajuće propise iz materijalnih, i objaviti ih u zasebnoj knjizi.

Ta je knjiga podijeljena u dvanaest dijelova kako slijede: (1) Termini; (2) *Ius cogens*: mirno rješavanje sporova; (3) Sredstva i načini mirnog rješavanja sporova; (4) Međunarodni sud pravde; (5) Stalni arbitražni sud; (6) Sporovi o tumačenju ili primjeni Konvencije UN-a o pravu mora; (7) Međunarodni tribunal za pravo mora; (8) Konvencija UN-a o pravu mora: arbitraža; (9) Posebna arbitraža (prema toj Konvenciji); (10) Posebne odredbe o rješavanju sporova u Zoni i savjetodavna mišljenja (prema istoj Konvenciji); (11) Ostale odredbe iz te Konvencije vezane uz rješavanje sporova; te (12) Pregled nekih sudskih i arbitražnih presuda.

Slijede prilozi uz preslike nekih podnesaka parničnih strana pred Međunarodnim sudom i njegovih presuda na engleskom jeziku, kako bi se taj postupak približio čitatelju. I na koncu te knjige slijedi opsežno materijalno kazalo.

U okviru ove knjige izložene su odredbe iz Povelje UN, čitav Statut i Poslovnik Međunarodnoga suda, te u okviru njezinih odgovarajućih dijelova složene odredbe iz Dijela XV. Konvencije UN o pravu mora iz 1982. uz njezine priloge, napose Statut i Poslovnik Međunarodnoga tribunala za pravo mora.

Tek kroz tekst ove knjige čitatelj dobiva sliku o složenosti propisa o rješavanju sporova, napose onih o razgraničenjima morskih prostora koji su najznačajniji.

Pisci su se prihvatili iznimno zahtjevnoga posla i za ovu su knjigu po prvi put uz pomoć lektora uspješno preveli na hrvatski jezik Poslovnik Međunarodnoga suda u Haagu i Poslovnik Međunarodnog tribunala za pravo mora. O tome valja dati posebno objašnjenje.

U svojoj knjizi *Međunarodno pravosuđe* još iz 1948. godine, Juraj Andrassy sačinio je uglavnom korektan prijevod Statuta Međunarodnoga suda u Haagu. Sastavljači su u ovoj knjizi otklonili neke očite pogreške koje se ponavljaju, a koje su većinom počinili kasniji prevoditelji Povelje i toga Statuta kao njezina dijela. Ali se ni Andrassy u svoje vrijeme nije usudio prevesti Poslovnik toga Suda. Zadatak je veoma složen jer i neki termini vezani uz postupak još nisu korektno prevedeni na hrvatski jezik.

Naime prvi Statut Stalnoga suda međunarodne pravde iz 1920. i prvi njegov Poslovnik iz 1922, redigirani su na francuskom kao radnom jeziku. Svi kasniji tekstovi, uključujući i one Tribunala za pravo mora, proizišli su iz njih. Stoga je gotovo nemoguće te tekstove ispravno prevoditi samo s engleskoga originala, a bez njihove usporedbe s francuskim.

Naši su prevoditelji uz pomoć lektora savjesno uspoređivali odredbe Poslovnika Suda i Poslovnika Tribunala i davali su ujednačene prijevode svih odredbi koje su potpuno identične. Potom su preveli napose odredbe koje su u tim instrumentima različite ili nove. Također su ujednačili sve termine na hrvatskom jeziku.

Za razliku od presude, “*order*” tj. “*ordonnance*” koju Sud i Tribunal izdaju u tijeku postupka, preveden je kao “nalog” (a ne kao “zaključak”). “*Application*” tj. “*requête*”, dosljedno je svuda prevedena kao “tužba” (a ne kao “zahtjev”). U pismenom dijelu postupka tužitelj podnosi Sudu tj. Tribunalu “memoar”, a suprotna strana odgovara s “kontramemoarom”. Ako sudsko tijelo to dopusti, drugi par parničnih pisama naziva se “replika” i “duplika”. Valjalo je ujednačiti i druge izraze vezane uz postupak koje ovdje nećemo posebno navoditi.

Rezultat toga iznimnog napora je da imamo korektne prijevode na hrvatski jezik poslovnika i Suda i Tribunala, potpuno usuglašene s njihovim engleskim i francuskim originalima. U tome pogledu više ne bi trebalo biti zabune.¹

Svi ovi tekstovi, objavljeni na jednom mjestu u ovoj knjizi, ponajprije će biti korisni državnim organima u Hrvatskoj pri predlaganju postupaka za rješavanje sporova sa susjednim obalnih državama, napose sa Slovenijom.

---

¹ Na isti bi način u nas trebalo ujednačiti prijevode npr. Opće deklaracije o ljudskim pravima iz 1948, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. s protokolima, Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima iz 1966, i ostalih sličnih propisa. To se odnosi i na prijevode četiriju Ženevskih konvencija o pravu mora iz 1958. i Konvencije UN o pravu mora iz 1982. Ali za razliku od tih pretežito materijalnih propisa, oni proceduralni i iz oblasti međunarodnoga kaznenog prava ne trpe sinonime i pjesničku slobodu u prevodenju. Hvale je vrijedno objavljivanje u 2005. godini opsežnoga izbora dokumenata iz Međunarodnog javnoga prava koji su priredili Davorin Lapaš i Trpimir M. Šošić. Ali Rimski statut Međunarodnoga kaznenog suda, objavljen u toj knjizi bez dubokih redakcijskih ispravaka, toliko je u njegovim ključnim odredbama manjkav da je čak opasan za upotrebu.

Za čitatelja će također biti veoma koristan pregled sudskih i arbitražnih presuda, napose o razgraničenjima morskih prostora. I taj je pregled popraćen korisnim geografskim kartama s utvrđenim crtama razgraničenja.

*

Sastavljači su u predgovoru prve knjige naveli da će taj izbor dokumenata, doktrinarnih mišljenja, komentara, te zemljovida i crteža, olakšati studentima temeljito proučavanje prava mora, međunarodnoga i internog, uz udžbenike i obveznu literaturu.

Ali te dvije knjige nadilaze tu namjenu. Svatko, a napose osobe koje odlučuju o pojedinim pitanjima prava mora, ima u okviru svakoga dijela iz tih knjiga izložene sve konvencijske i domaće propise o pojedinim institutima, npr. o unutrašnjim morskim vodama, ili o gospodarskom pojasu, ili o zaštiti i očuvanju živih morskih bogatstava. Uz to, iscrpna materijalna kazala na kraju svake knjige omogućuju brzo snalaženje u toj materiji i upućuju na te institute spomenute u drugim odgovarajućim propisima.

Stoga ove dvije knjige dokumenata i drugih priloga zaista nadopunjuju postojeće udžbenike iz prava mora i njihove dijelove o razgraničenjima morskih prostora. Tim udžbenicima i brojnim monografskim djelima iz te oblasti Hrvatska je kao mala zemlja iznimno bogata. Ali se to znanje uvijek ne koristi na najbolji način pri donošenju važnih političkih odluka.

Na koncu valja istaknuti da se ovim dvjema opsežnim i dragocjenim knjigama Split ponovo afirmira kao važno središte za pravo mora u Hrvatskoj, nakon prije objavljenih opsežnih djela akademika Davorina Rudolfa. I tu činjenicu valja napose pozdraviti. Jer istinski stručnjaci za neku oblast legitimiraju se jedino objavljenim djelima. Ako ih nemaju, oni i nesvjesno mogu počinuti više štete negoli koristi.

Dr.sc. Vladimir-Đuro Degan

Membre de l'Institut de droit international,

Professor emeritus Sveučilišta u Rijeci,

Član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti